

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**De veneratione || sanctor[um] libri duo Judoci
Clich-||touei. Neoportue[n]sis. excelle[n]tissi-||mi
Parisiensis academïæ Theologi**

Clicthove, Josse

Coloniæ, 1525

VD16 C 4211

Id præconij, digne & uere, Christiferæ uirgini in laude paschali attribui,
q[uod] Christu[m] meruerit portare. XIII.

urn:nbn:de:hbz:466:1-36172

De ueneratione Sanctorum.

illis sanctificatus es in nobis, ita corā nobis magnificeris in illis & agnoscat te, scdm q̄ & nos agnouimus te, q̄a nō est deus p̄ter te dñe. Hāc sub optādi & precādi specie p̄phetiā, p̄ Iesum Ch̄m uidem⁹ impletā. Sed aduersus cōtradictōres, nō tāta auctoritate proferunt q̄ scripta nō sunt in canone Iudeorū. Hęc Augu. ibidē. ¶ Porro quī etiam p̄dicti quocūq; libri admitterent nō eēt de canone sacrorū librorū scripturā sanctā, ex hoc tñ nō recte cōficias, ipsos legi nō posse, aut desumi ex illis aliq̄, q̄ in officio eccl̄astico recitent in laudē sc̄torū. Nēpe in horis canonicis, sacrificijq; sc̄tissimā eucharistiā oblatione, multa ex institutione eccl̄iā, probe legunt ac decātant, q̄ ex libris canonicis sacre scripturę nō sunt desumpta, ut homilię euāgeliorū ac historiā de uita ac morib⁹ sc̄torū, q̄ nequaquā ad eā accedunt dignitatē, neq; tm̄ hñt auctoritatis robur, sicut ea q̄ p̄dicti quocūq; libri cōplectunt. Qui quā ex generali eccl̄iā cōstitutiōe approbati sunt, ut quotānis legātur in officio eccl̄astico, nō est cur amplius q̄s hāsitet, ex ipsis & ea depromi legitime posse, q̄ in sanctorū cōmendationē piē ac religiose cōcīnātur.

¶ Id p̄coniū, digne & uere, Christiferā uirgini attribui ab eccl̄esia catholica, q̄ Ch̄m meruerit portare. Cap. XIII.

Resum & hoc spiculū, decimotertio loco in nos ei aculāt aduersarij. In sacre uirginis & sc̄torū laudibus, ab eccl̄ia lōgo usu receptis, pleracūq; cōperiūt cōcīni, q̄ a ueritate & pio religionis cultu uidēt aliena. Exēpli gr̄a, in illa celebratissima eccl̄iē laude, ad sacrosanctā dei matrē tpe paschali decātari solita. Regina cœli lætare, q̄a quē meruisti portare, resurrexit sicut dixit, ora pro nob̄ deū astruit sc̄da eius p̄ricula, beatā dei matrē meruisse, q̄ uirginali suo utero Ch̄m gestauerit. Illud autē nequaquā vitati (inquiūt) cohæret, quā diuina tm̄ electiōe, supbenignoq; supnæ bonitatis indultu, id cōsecuta est deo sacrata uirgo, q̄ m̄ dei sit effecta, & nō ex aliq̄ suo peculiari merito. Nullū em̄ (ut aiūt) ē hoīs erga deū meritū, sed solū debitū, dei ꝑo ad hominē nullū est debitū, sed sola gr̄a & gratuita bonitatis. Imo meriti nomē tanq̄ sup̄bū, collatiōe n̄ri ad deū facta, prorsus ē (ut sentiūt) ab ore ch̄riano reijciēdū. Nō igit̄ hoc pacto, ritē honorāl̄ sancti, q̄siqdē.

LIBER SECVNDVS.

II. quicquid falsis predicari noluit laudibus, nec sublimioribus quam pat
 sit, titulis celebrari. ¶ Sed huic obiectioni reddenda est ratio,
 summopere id cuius obseruandum esse, quod in orationibus ac laudibus
 admittendis, quod ad dignissimam dei matrem aut sanctos, religiosa ma
 iorum deuotio olim composuit, & diuturnus recepit usus, non se pre
 stet morosum ac difficile, aut suo sensu nixus, quod propria in eis di
 ctum, temere ac leuiter carpat, aut arroganter imuet in alium contra
 dictum, quem sibi constringet accommodiore. Sed suum intellectum capti
 uans in obsequium Christi, antiquitatis deferens & receptissimo usui
 benigna interpretatione, illud ut uulgo legitur exponere, aptumque
 illi accommodare sensum elaboret, a pietate fidei et ueritate non ab
 horret. Si quis enim suo magis quam alieno credens sensui, contra bea
 Bernardus ti Bernardi salutarem doctrinam, prudensque in oculis suis & apud se
 Elia. 6. metipsum sapiens, studuerit aut improbare quod de sanctis tota canit ec
 clesia, aut insolenter permutare, inducet ingentem populo Christiano tur
 bationem, & nouitatem seditiosam ac factiosam inuehet, sacræque
 III. noxiam religioni. ¶ Quod in proposito paulo ante exemplo, particula
 tim est patefaciendum. In quo, uerbum mereri, si dicat tantum ualere
 atque dignum esse, omnis iam cadit & tollit controuersia. Si quidem ea signifi
 catio, non est huic uerbo mereri, aliena aut discoueniens, quoniam
 de in humanis honoribus ac dignitatibus exprimendis, se penue
 ro in eo significato, illo uerbo utimur, cum dicimus quempiam me
 ruisse magistratum aliquem aut pontificatum, quia propter integritatem
 morum ac prudentiam rerum agendarum, eo est dignus. Et quis (oro)
 pie in deum ac sacrosanctam uirginem affectus, negauerit eam fuisse
 dignam, ut in thalamo suo uirgineo, dei filium susciperet? Digna
 quidem, potissimum ex largo dei munere singularique delectu, quod
 uenerat illam in benedictionibus dulcedinis, effeceratque eandem ad
 hoc admirabile mysterium in ipsa perficiendum dignam, ad quam ante se
 cula eam elegerat. Nihilofecius & ipsa, candidissimæ uirginitatis
 proposito, etiam in foedere conubiali seruato, summæ itidem
 humilitatis studio atque exercitio, charitatis propterea ardentissimæ
 feruore, eximia etiam mansuetudinis & benignitatis affectu, ce
 terisque uirtutum officiis & opibus, quibus ab ineunte ætate assidue
 se exercuerat adiutore deo, se ipsam etiam (quod tamen homini fas est) red
 diderat dignam per exuberantem dei in se gratiam, ut diuino illi myste
 rio (ad

De ueneratione Sanctorum.

rio (ad qd erat electa, & p̄lecta a dño) inueniret idonea, apta,
 & cōgrua. Recte igit̄ tā excellēti & singulari uirgini, illud at-
 tribuimus p̄coniū, q̄ meruerit portare regē cceloz: & dñm, id
 est, digna fuerit atq; idonea, ex dei munere primū, & deinde
 sua ipsius apta dispōne p̄ bonoz operū studiū, ferre castis suis
 uiscerib⁹ Ch̄m dei filiū. Quēadmodū & de iustis d̄t liber **Sap̄**
 piēt̄æ, q̄ deus tēt̄auit eos, & tanq̄ aurū in fornace probauit il-
 los, & iuenit eos dignos se. Et in **Apoca.** de sc̄tis ipsis deus lo-
 quēs, cōtestat̄. **Ambulabūt mecū i albis, qm̄ digni sūt.** Hmōi
 tñ dignitas, tā in sacra uirgine q̄ in sc̄tis, deo primū accepta re-
 ferri debet. Cum itaq; sc̄ta canit ecclia de insigni illa uirgine,
 q̄ meruit portare dei filiū, nō insinuat eo ȳbo, id eiudē ȳginis
 sc̄titati aut uirtutibus fuisse debitū, q̄ filij dei m̄ eēt, q̄si ad id
 ip̄m illi p̄stādū de⁹ fuisset obstruct⁹ atq; deuinct⁹, sed id solū, q̄
 digna fuerit atq; idonea, eo q̄ supra dict⁹ est mō, suscipe in uir-
 ginali suo utero ueg. dei filiū, qd utiq; uerissimum est. ¶ **Porto** **III**
 sc̄toꝝ patrū autoritate neutiq; asp̄nāda nūc oñdamus optet,
 (ne sola rōne cām nostrā agere uideamur) id loquēdi gen⁹, an-
 tiquissimū eē & i ecclia receptissimū, q̄ bt̄a uirgo meruit por-
 tare dei filiū. Et primū testimonio beati **Hieron.** q̄ in epl̄a ad
Celantiā matronā ait. **Quid apud deū in uiris, nobilius Petro** **Hieronymus,**
 q̄ piscator & paup̄ fuit? **Quid in sc̄eminis, B. Maria** illustrius
 q̄ sp̄sa fabri describit? **Sed illi piscatori & paupi, cœlestis re-** **Matt. 16.**
gnia Ch̄o credunt̄ clauēs. Hęc sp̄sa fabri, meruit esse mater
 illius, a q̄ ipsæ clauēs datæ sunt. **Accedat illi & bt̄s Augu.** in **Augustinus**
 libro de natura & gratia dicēs. **Excepta sancta uirgine Maria,**
 de qua propter honorē dñi nullā prorsus (cū de peccatis agit)
 habere uolo quēstionē. Inde em̄ scimus, q̄ ei plus gr̄æ colla-
 tū fuerit ad uincēdū om̄i ex parte pct̄m, q̄ cōcipere & parere
 meruit eū, quē constat nullū habuisse peccatū. Idē quoq; in q̄
 dā sermone de beata uirgine, ad eā uerba dirigens ait. **Sancta** **Idem**
Maria succurre miseris, iuuua pusillanimes, refoue flebiles, ora
 pro pp̄lo, interueni pro clero, intercede pro deuoto sc̄mineo
 sexu. **Sentiāt oēs tuū iuuamē, quicūq; celebrāt tuū nomē.** **As-**
siste parata uotis poscētū, & repēde nobis oib⁹ salutis effectū
Sit tibi studium, assidue orare pro populo dei, quæ meruisti
bñdicta.

LIBER SECUNDVS.

bñdicta proferre p̄ciū mūdi. Hec Aug. Quid ergo nūc dicēt tetrici isti cēsores, aut qd causæ habebūt, ad refutādū hoc oīo nis schema atq; proloquiū. Maria uirgo meruit portare Chri stū dei filiū, cū tā celebres uideāt authores, illa sepius usos eēt

Bernardus

Demū adiūgat illis & btūs p̄ Bernard⁹ in qdā sermone de ea de sacratissima uirgine dicēs. Quenā poterit lingua, etiā si an gelica sit, dignis extollere laudib⁹ uirginē matrē, matrē aut nō cuiuscūq; sed dei? Quē etiā uel angelica puritas uirginitati illi audeat cōparari, q̄ digna fuit spūscti sacrariū fieri, & habitacu lū filij dei? Ecce hic p̄bibet Bernard⁹ sacrā ipsam uirginē fuisse dignā (qd̄ tātūde ualeat, atq; meruisse) ut filij dei fieret habitacu

III

culū. ¶ Qd̄ yō de merito deiñ assumūt in hac obiectiōe aduert sari, ita distinguēdū est, q̄ si meritū attēdat ex sola hūanoꝝ oꝝ peꝝ dignitate ac natura, nulla habita rōne diuinæ gr̄æ adiu tricis, aut bonitatis ei⁹ imēsæ, promittētis pro bonis opibus p̄ mia, nullū sane ponēdū est tale meritū, qd̄ sc̄z ex sola oꝝ no strorū q̄litate ac cōditiōe, sit dei ad reddēdā nobis mercedē ob ligatoriū. Nā cū fecerim⁹ oīa q̄ p̄cepta sunt nobis, adhuc dice re debem⁹, sc̄dm summæ yitatis sniam, serui iuuitiles sum⁹, qd̄ debuim⁹ facere, fecim⁹. Et cū Esaiā p̄pheta ingenue fateri, q̄ oēs iustitiæ n̄ræ, sunt q̄si p̄anus mēstruate. Et hoc meritū (qd̄ uere animi hūilitati plane repugnat) dānat B. Paul⁹, cū scribit ad Rom̄.

Luca. 17
Esaie. 64

¶ Ḡra dei, uita æterna. Et rursūm ibidē. Si at̄ gr̄a iā nō ex opib⁹, alioq; gr̄a, iā nō est gr̄a Rursūm ad Ephe. scribēs in qt. Ḡra estis saluati p̄ fidem, non ex uobis. Dei em̄ donū est, nō ex opib⁹, ne q̄s gloriē. Sin yō attēdat meritū ex diuina p̄ missiōe, gratuite & liberali nob̄ facta, q̄ custodientes mādāta dei, ingrediemur æternā requiē, & ipsius itidē p̄mittētis yita te, quēq; fallere nescia, ex adiutricis etiā gr̄æ dei ad bñ opandū p̄sidio, & demū ex oꝝ n̄rōꝝ cōditiōe ac q̄litate postremo cō situēda loco, q̄s recte inficiabit eē meritū in hūanis opib⁹ et̄ ga deū, cui suū r̄ndeat sc̄dm diuinā ordinationē p̄miū in celo a deo repromissum? Scriptū est em̄ in. 2. li. Paralipo. Erit mer ces opib⁹ v̄ris. Et in libro Sapiētīæ. Reddet de⁹ mercedē labo rū sc̄tōꝝ suorū. Rursūm i euāg. Merces v̄ra copiosa ē in celo

Roma. 6
Roma. 11
Ephe. 2.

Et in. 1. ad Corin. ep̄la. Vnusq; p̄p̄riā mercedē recipiet, se cundum

2. Paral. 15.
Sapien. 10.
Mat. 5
1. Corin. 3

Et in. 1. ad Corin. ep̄la. Vnusq; p̄p̄riā mercedē recipiet, se cundum

De veneratione Sanctorum.

cū dū sū laborē. Merces aut, sicut & p̄miū, refer̄ ad meritū,
siue opus bonū. Est igit̄ tale admittēdū meritū, p̄cipue p̄dēs
ex liberalitate gratuita dei promittētis, & adiutorio diuīe gr̄a
ac demū ex opis ipsius q̄litate, sc̄dm quā dīstrībuit de° p̄mīum **Psal. 07**
iuxta sniam, p̄phete in psalmo. **Reddet unicuiq; iuxta opa sua**
¶ Porro cū meritū dicat opus bonū deo gratū, & acceptū ad
p̄mīj retributionē, sc̄dm suā promissionē ac opis q̄litate, & ad
m̄tāt aduersarij, a nobis fieri posse opa bona, q̄ de° ex bonita
te sua acceptet ad remunerationē, demirādū sane est, cur non
etiā tribuāt nos posse mereri, aut habere meritū erga deū. Et
potius meo iudicio uident̄ reiicere uocabulū mereri, & dicit̄
onē ipsam, q̄ eius rē subiectā atq; significatū, q̄nqdē opus bo
nū, cui ex diuina ordinatiōe r̄ideat p̄miū in ccelo, nō abnuūt.
H mōi aut bonū opus, idipm est qd meritū. Veruntū eos iter
rogare libēter uelim, cur meriti nomē ita execrant & dānant,
qd tñ in sacrag. l̄rag. sc̄tōꝝq; patrū diuinā scripturā exponen
tiū, & totius ecclīe frequēti est usu. Nēpe scribit apl̄s ad **Hebr̄. 13**
breos. Bñficētia & cōmunionis nolite obliuisci, talib° em̄ ho **Ecclē. 16.**
st̄is promerel de°. Et **Ecclīastic°** ingt. **Miscdia faciet unicuiq;**
q; locū, sc̄dm meritū opeꝝ suoz. **B**tūs itē **Dionysius** i postre
mo cap. libri, de ecclīastica hierarchia dt. Sin aut ad summā il
lā nō puenit effigiē, sancte tñ se i uita habuit, paria & iste meri
tis p̄mia referet. **Aug.** etiā in. 13. lib. de ciuit. dei, ca. 4 ait. **Sic Augustinus**
p̄ ineffabilē dei miscdiā & ipsa p̄cena uitioꝝ trāsīt in arma uir
tutis, & sic iusti meritū, etiā supplicii p̄ctōris. Tūc em̄ mors ē
acq̄sita peccādo, nūc iplē iustitia moriendo. Et paulo post in
eiusdē libri cap. 6. Quicqd tñ illud est in moriētib° qd cū gra
ui sensu adimit sensum, pie fideliterq; tolerando auget meri
tū patiētia, nō aufert uocabulū p̄cenz. Quinimo & sequenti
cap. idē, bis meriti nomē repetit. **O**mitto dedita opa **Hierōn.**
Ambro. **Gregoriū, Bernardū, Bedā, & ceteros illustres scri**
ptores, q̄ꝝ libri sc̄tēt hisce dictionibus, mereri ac meritū. **D**e
niq; totū pene officiū ecclīasticū, iisdē uocabulis est resp̄sum,
ut qñ deū suppliciter oram°, q̄ dū sc̄tōꝝ merita recolim°, pa
trocinia sentiam°, cū itē petim°, oīm sc̄tōꝝ meritis & interces
sione a malis liberari, & mille alijs in locis. **N**ō itaq; exhorrea
p mus neq;

LIBER SECVNDVS.

mus neq; aspnemur id nomē, qđ tantope uidem⁹ ab ipsa anti-
qrate et ritu ecclesiastico celebratū. Et hęc qđ de merito, ex oc-
casione & accidentario, in p̄sentia sunt adducta. De q̄ si q̄s am-

Gabriel. priorē uelit habere determinationē, recurrat ad **Gabriele** in
expōne de canone missæ, in lectione quinq̄agesimanona, & ad

Guilhelm⁹ Parisiensis. **Guilhelmū Parisensem**, in opusculo suo de meritis, q̄q; uter⁹
q̄ ualidis rōnibus & scripturæ testimonijs astruit, ponēdū eē

Richardus de sctō Victore. **Richardus de sancto Victore**, in tertio libro sui operis qui
Beniamin maior inscribit, de cōtemplatione.

¶ Eandē sacrā uirginē, uera itidē laude prædicari ab ecclia
q̄ sit uita, & spes nostra. **Cap. XIII.**

Insistūt itēq; aduersarij, & decimoq̄to insultu hūc
cauillū nobis obiectāt. In illa laudatoria ad sacratā
dei matrē supplicatiōe, quā frequētissime decantat
ecclia. **Salue regina** misericordiæ, uita, dulcedo, & spes

nra, salue, ipsa beata uirgo appellat uita, & spes nra, q̄ tñ nunt-
cupationes, soli deo cōpetūt, tribuendæq; sunt, cū **Chrūs** ue-
rus deus & dei filius, dicat de seipso in euangelio. **Ego sum re-**
surrectio & uita. Et rursum. Ego sum uita, ueritas & uita. Et i

Iohan. 11.
Iohan. 14.

Psal. 90. psalmo cōtestet propheta. **Tu es dñe spes mea. Et itēq; Exau-**
Psal. 64. di nos deus salutaris nr, spes oim finiu terræ, & in mari longe

Quæ aut soli deo cōueniūt, nefas est, alicui creaturæ quātūcū-
q; excellēti, gratiaq; & gloria eminēti, ascribere. Nā idipsum
esset, falsis & sublimioribus æquo titulis, eā honorare. At hu-

II iusmodi laude, nō delectant nec gaudēt sancti. Nō igit eo, q̄
nūc in usu ecclesiastico habet, mō, honorādī sunt sancti. ¶ **Qui**

bus ita rōndendū est, nomenclaturas, illas p̄dictas & denomina-
tiones, secūdū rōnem illā qua deo cōueniūt, nō esse quidē alte-
ri cuiq; a deo asciscēdas, utpote secūdū rōnem absolutā & p̄ri-
mariā, iuxta quā, deus ipse solus dicit uita, qm̄ est fons uitę, &

Dionysius

absolue uita, qm̄ immēsum uitę pelagus, a q̄ in oia uiuen-
tia, cū corporis tū spūs uita, multiformi participatione proflu-
it, quēadmodū dicit **B. Dionysius** in libro de diuinis nominis
bus, cap sexto, his uerbis. **Nunc uero celebrāda est laudibus**
uita æterna, ex q̄, ipsa uita & uita omnis est, & a q̄, in oia, quæ
uitam